This document was translated from English by machine and may contain mistakes. The English original is at https://www.novaracg.com/2026/06/13/the-fifth-parameter-issue-003-the-scale-dilemma/.

BEŞİNCİ PARAMETRE | Sayı 003 | Ölçek İkilemi

Heather Grizzle · June 13, 2026

Innovation can solve accessibility problems, but scale alone cannot earn public trust. Why governance and stewardship decide what comes next.

Son birkaç ay içinde, işaret dili teknolojileri, erişilebilirlik yeniliği ve yapay zeka konusundaki tartışmalarda tekrar eden bir tema ortaya çıkmaya başladı. Tartışma ister akademiden, ister sektörden, ister devletten, isterse topluluk alanlarından kaynaklansın, katılımcılar kaçınılmaz olarak aynı sonuca varıyor: daha fazlasına ihtiyaç var. Daha fazla araştırma. Daha fazla yatırım. Daha fazla altyapı. Daha fazla veri kümesi. Daha fazla katılım. Daha fazla yenilik. Tanınma, erişim ve kapsayıcılık için onlarca yıldır mücadele eden topluluklar için bu aciliyet duygusu anlaşılırdır. Çok az kişi, özellikle teknolojik ilerlemeler nesillerdir süregelen köklü engelleri çözebilecek gibi göründüğünde, ilerlemenin önünde bir engel olmak ister. Ancak bu toplu coşkunun altında, daha yakından incelenmeyi hak eden bir varsayım yatıyor. Erişilebilirlik sektörü, giderek daha büyük teknoloji endüstrisi içinde temel hale gelmiş bir inancı benimsiyor gibi görünüyor: ölçeğin kendisinin doğası gereği faydalı olduğu ve daha büyük sistemlerin kaçınılmaz olarak daha iyi sonuçlar ürettiği inancı.

Bu varsayım erişilebilirlik toplulukları içinde ortaya çıkmadı. Platform ekonomileri, girişim sermayesi, ağ etkileri ve veri odaklı geliştirme tarafından şekillendirilen bir teknoloji ekosisteminden doğdu. Geçtiğimiz yirmi yıl içinde, dünyanın en etkili teknoloji şirketlerinden bazıları, olağanüstü bir hızla büyümeyi hedefleyerek egemenlik kazandı. Hâkim mantık basitti. Daha fazla kullanıcı daha fazla veri üretti. Daha fazla veri daha yetenekli sistemler ortaya çıkardı. Daha yetenekli sistemler daha fazla kullanıcı çekti. Başarı genişlemeyle eş anlamlı hale geldi ve genişleme de ilerlemeyle eş anlamlı hale geldi. Bu varsayımlar teknoloji sektörüne yayıldıkça, zamanla stratejik tercihlerden inanç ilkelerine dönüştü. Ölçekle ilgili sorular tartışılmaz oldu çünkü ölçeğin kendisi amaç haline geldi. Bugün erişilebilirlik savunucuları daha büyük veri kümelerinden, daha geniş yaygınlaştırmadan ya da hızlandırılmış yenilikten söz ettiklerinde, bunu çoğunlukla öncelikleri mutlaka

engellilik hakları, topluluk hesap verebilirliği ya da kamu gözetimi etrafında şekillenmemiş bir sektörden miras alınan bir çerçeve içinde yapıyorlar.

Ölçeğin cazibesini anlamak zor değil. İşaret dili teknolojileri gerçek bir kaynak sorunuyla karşı karşıya. Araştırmacılar sıklıkla yüksek kaliteli dilsel veri kümelerinin sınırlı olduğundan söz ediyor. Kuruluşlar sürdürülebilir finansman sağlamakta zorlanıyor. Projeler çoğu zaman, kurumsal önceliklerin değişmesiyle değerli çalışmaların tekrarlandığı, izole edildiği ya da terk edildiği parçalanmış ortamlarda yürütülüyor. Konuşulan dil teknolojileriyle karşılaştırıldığında, işaret dili ekosistemleri hâlâ önemli ölçüde yetersiz kaynaklara sahip. Bu bakış açısından, daha büyük veri kümeleri ve daha hızlı geliştirme çağrıları hem makul hem de gerekli görünüyor. Erişilebilirlik teknolojilerinin daha geniş bir kabul görmesi isteniyorsa, bunları destekleyecek yeterli altyapı bulunmalıdır. Toplulukların teknolojik yenilikten fayda sağlaması isteniyorsa, bu yeniliklerin önce var olması gerekir. Makul gözlemcilerin pek azı bu gerçeklere itiraz eder. Sorun büyüme arzusu değildir. Sorun, büyümeyi sanki önemli olan tek değişkenmiş gibi ele alma eğilimidir.

Sorun, büyüme isteği değil. Sorun, büyümeyi sanki önemli olan tek değişkenmiş gibi ele alma eğilimidir.

Tarih, teknolojik ekosistemlerin ölçeklendikçe nadiren tarafsız kaldığını gösteriyor. Altyapı yalnızca faaliyeti desteklemez; onu şekillendirir. Altyapıyı inşa eden kuruluşlar, çoğu zaman onun etrafında ortaya çıkan standartlar, öncelikler ve karar alma süreçleri üzerinde etki kazanır. Ulaşım ağları ticareti şekillendirir. İletişim ağları bilgi akışlarını şekillendirir. Dijital platformlar kamusal söyleme katılımı şekillendirir. Her durumda, ilk tartışma genellikle yeteneğe odaklanmıştır. Bu sistem ne yapabilir? Kaç kişiye hizmet verebilir? Ne kadar hızlı genişleyebilir? Hesap verebilirlik, yönetişim, temsil ve kamu yararına ilişkin daha kapsamlı sorular ancak daha sonra ortaya çıkmıştır. Ancak bu sorular sorulduğunda, kurumlar altyapının kendisi etrafında çoktan şekillenmişti. Bağımlılık çoktan gelişmişti. Tartışma, sistemleri tasarlamaktan onların sonuçlarını yönetmeye kaymıştı.

Erişilebilirlik sektörü şimdi nadir bir konumda bulunuyor. Önceki birçok teknolojik dönüşümün aksine, temel altyapı hâlâ inşa edilirken bu sorular hakkında tartışma yürütme fırsatı mevcut. Bu an, yenilik ile yönetişim arasında bir seçim olarak

görülmemeli, hızdan yana olanlarla temkinden yana olanlar arasındaki bir tartışmaya da indirgenmemeli. Bu tür bir çerçeveleme, önümüzdeki zorluğu aşırı basitleştiriyor. Daha önemli soru gözetim ile ilgilidir. Erişilebilirlik toplulukları, yeniliği teşvik ederken, bu yenilik etrafında ortaya çıkan yapıların hizmet etmesi amaçlanan insanlara karşı hesap verebilir kalmasını nasıl sağlayabilir? Kuruluşlar, ölçeğin kendisinin başarının tek ölçütü haline gelmesine izin vermeden nasıl ölçek peşinde koşabilir? Topluluklar, kendi adlarına inşa edilen sistemler üzerindeki anlamlı etkilerini giderek yitirmeden teknolojik gelişime nasıl katılabilir?

> **GÖZETİM SORUSU**
>
> Erişilebilirlik toplulukları, inovasyonu teşvik ederken bu inovasyon etrafında oluşan yapıların hizmet etmesi amaçlanan insanlara karşı hesap verebilir kalmasını nasıl sağlayabilir?

Bu sorular özellikle önemlidir çünkü erişilebilirlik teknolojileri toplum içinde eşsiz bir konuma sahiptir. Birçok tüketici teknolojisinin aksine, erişilebilirlik sistemleri genellikle sivil haklar, eğitim, istihdam, sağlık hizmetleri, iletişim ve kamusal katılımla iç içe geçmiştir. Başarıları yalnızca kabul görme ölçütleri, büyüme eğrileri ya da teknik kıstaslarla ölçülemez. Erişilebilirlik teknolojileri, fırsatları genişlettiğinde, kapsayıcılığı güçlendirdiğinde ve toplum içinde anlamlı katılımı desteklediğinde başarılı olur. Bu sonuçlara ulaşmak, teknik yetenekten fazlasını gerektirir. Güveni sürdürebilen, hesap verebilirliği koruyabilen ve yenilik etrafındaki heyecan söndükten çok sonra bile toplulukların çıkarlarının görünür kalmasını sağlayabilen yönetişim yapıları gerektirir.

Erişilebilirliğin geleceği kuşkusuz daha büyük veri kümeleri, daha güçlü altyapı ve sürekli teknolojik ilerleme gerektirecektir. Bu konuda pek az anlaşmazlık olmalı. Daha zor olan zorluk, ölçek arayışının erişilebilirlik savunuculuğunu baştan gerekli kılan değerleri sessizce yerinden etmemesini sağlamaktır. Erişilebilirlik teknolojileri olgunlaşmaya devam ettikçe, belirleyici soru daha büyük sistemler inşa etmeyi başarıp başaramadığımız olmayabilir. Asıl soru, ölçeğe ulaştıktan sonra da kamu güvenine layık kalan sistemler inşa etmeyi başarıp başaramadığımız olabilir.

TİPS

Know something about a sign language AI system that the public should know? Send it to tips@novaracg.com. Every tip is read by me and kept confidential. If you work in the UK, writing to us is not by itself a protected disclosure under the Public Interest Disclosure Act 1998, so before you share employer information, check your options with Protect (protect-advice.org.uk), the free whistleblowing advice line.

SUPPORT NCG

NCG does this work without vendor money, so our findings stay ours. If it has been useful to you, you can support NCG's independent work here. NCG is a for-profit company, not a charity. Contributions are not tax-deductible and buy no service or influence.

Nasıl alıntılanır

Grizzle, H. M. (2026, June 13). BEŞİNCİ PARAMETRE | Sayı 003 | Ölçek İkilemi. Novara Consulting Group. https://www.novaracg.com/tr/2026/06/13/the-fifth-parameter-issue-003-the-scale-dilemma/